

Examenopgaven VMBO-GL en TL

2004

tijdvak 2
woensdag 23 juni
9.00 - 11.00 uur

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING VBO-MAVO-D

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 40 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 55 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

SOCIALE ZEKERHEID EN VERZORGINGSSTAAT IN NEDERLAND

+

ONTWIKKELING VAN DE GEZONDHEIDSZORG IN NEDERLAND

- 1p ● 1 Van wie kregen arme mensen na 1854 ondersteuning?
A van de gemeentelijke overheid en de landelijke overheid
B van de landelijke overheid en liefdadigheidsinstellingen
C van liefdadigheidsinstellingen en de gemeentelijke overheid
- 2p ○ 2 Vanaf 1870 kwamen er in Nederland steeds meer fabrieken. In deze fabrieken gingen veel kinderen werken.
→ Geef één argument van een **voorstander** en één argument van een **tegenstander** van kinderarbeid in fabrieken.
Doe het zo:
voorstander: ... (geef één argument)
tegenstander: ... (geef één argument)
- 2p ○ 3 *Gebruik bron 1, 2, 3 en 4.*
In bron 1 is te zien dat in **1890** het sterftcijfer onder kinderen jonger dan 1 jaar **hoog** was. De teksten van bron 2, 3 en 4 geven een mogelijke oorzaak voor dit hoge sterftcijfer.
→ Geef van twee bronnen aan om welke oorzaak het gaat.
Doe het zo:
bron ..., oorzaak: ...
bron ..., oorzaak: ...
- 2p ○ 4 *Gebruik nogmaals bron 1, 2, 3 en 4.*
In bron 1 is te zien dat **na 1890** het sterftcijfer onder kinderen jonger dan 1 jaar **daalt**.
→ Welke twee teksten geven een mogelijke oorzaak voor de daling van het sterftcijfer?
Geef per bron aan om welke oorzaak het gaat.
Doe het zo:
bron ..., oorzaak: ...
bron ..., oorzaak: ...
- 1p ○ 5 *Gebruik nogmaals bron 1, 2, 3 en 4.*
→ Welke veranderende rol van de overheid ten aanzien van de volksgezondheid is uit de bronnen af te leiden?
Doe het zo:
De rol van de overheid was eerst ... en later ...
- 1p ● 6 *Gebruik bron 2.*
Waarom veranderden de liberalen hun beleid ten aanzien van de Amsterdamse watervoorziening?
A Ze vonden dat de overheid medeverantwoordelijk was voor schoon drinkwater.
B Ze vonden dat de overheid niet verantwoordelijk was voor schoon drinkwater.
C Ze vonden dat particuliere waterleidingbedrijven als enige verantwoordelijk waren voor schoon drinkwater.
D Ze vonden dat particuliere waterleidingbedrijven geen verantwoordelijkheid hadden voor schoon drinkwater.

- Gebruik bron 5.*
- 2p ○ 7 Op de tekening is op de voorgrond een fabrieksdirecteur te zien met op de achtergrond een aantal arbeiders. De tekenaar komt op voor de arbeiders.
→ Leg met behulp van **twee** beeldelementen uit hoe te zien is dat de tekenaar opkomt voor de arbeiders.
- Gebruik bron 6, 7 en 8.*
- 1p ○ 8 De drie bronnen hebben te maken met uitbreiding van het kiesrecht.
→ In welke bron is te zien dat kiesrecht voor de arbeiders een middel in de strijd is om meer macht te krijgen? Verklaar je antwoord met behulp van de bron.
Doe het zo:
in bron ... (schrijf een nummer op), omdat ... (geef een verklaring)
- Gebruik bron 9 en 10.*
- 1p ○ 9 In beide bronnen is een politieke opvatting rond 1900 te herkennen.
→ In welke bron is een **liberale** opvatting te herkennen? Verklaar je antwoord met behulp van de bron.
Doe het zo:
liberale opvatting: ... (bron 9 / 10), want ...
- Gebruik nogmaals bron 9 en 10.*
- 1p ○ 10 → In welke bron is een **sociaal-democratische** opvatting te herkennen? Verklaar je antwoord met behulp van de bron.
Doe het zo:
sociaal-democratische opvatting: ... (bron 9 / 10), want ...
- Gebruik bron 11.*
- 1p ● 11 Het Nationaal Crisis Comité was in de jaren dertig opgericht om slachtoffers van de economische crisis te helpen.
Waarom vond men het nodig zo'n comité op te richten?
A omdat de overheid alleen de rijke mensen hielp die werkloos geworden waren tijdens de crisis
B omdat de overheid de mensen van het crisiscomité te weinig loon betaalde
C omdat de overheid teveel belasting vroeg van de werkloze bevolking
D omdat de overheid weinig steun gaf aan de slachtoffers van de economische crisis
- 1p ● 12 Welk besluit nam de overheid om de ergste armoede in de jaren dertig te bestrijden?
A De overheid gaf subsidies aan het bedrijfsleven en kleine ondernemingen.
B De overheid gaf veel werklozen een kleine uitkering en zette werkverschaffingskampen op.
C De overheid ging regelmatig met werkgevers en werknemers overleggen om de economische crisis te bestrijden.
D De overheid verhoogde de lonen en uitkeringen tijdens de economische crisis.
- Gebruik bron 12.*
- 1p ○ 13 De bron gaat over de aanpak van de economische crisis in Nederland. De tekenaar heeft kritiek op de politiek van de regering Colijn.
→ Welke kritiek heeft de tekenaar?

- Gebruik bron 13.*
- 2p ○ 14 Een invulopdracht over het Jordaanoproer:
- 1 In Amsterdam werd in 1934 de steun verlaagd, omdat ... (**de werkgelegenheid / het aantal werklozen**) ... toenam.
 - 2 Het Jordaanoproer was een ... (**oorzaak / gevolg**) ... van de aanpassingspolitiek van de regering.
 - 3 Dit oproer was ... (**wel / niet**) ... kenmerkend voor de houding van de Nederlandse bevolking tegenover de aanpassingspolitiek van de regering.
- Kies telkens uit de twee mogelijkheden.
- Doe het zo:*
- 1 ... (kies uit: de werkgelegenheid / het aantal werklozen)
(enz. voor 2 en 3)
- Gebruik bron 14 en 15.*
- 2p ○ 15 → Leg per bron uit of die wel of niet kenmerkend is voor de crisisjaren in Nederland. Verklaar je antwoord.
- Doe het zo:*
- Bron 14 is ... (wel / niet) kenmerkend, want ...
Bron 15 is ... (wel / niet) kenmerkend, want ...
- 1p ● 16 Welke uitspraak over de tijd van de wederopbouw is juist? Het harmoniemodel was voor de economische ontwikkeling
- A gunstig, omdat het voor arbeidsonrust zorgde.
 - B gunstig, omdat het voor arbeidsrust zorgde.
 - C ongunstig, omdat het voor arbeidsonrust zorgde.
 - D ongunstig, omdat het voor arbeidsrust zorgde.
- Gebruik bron 16.*
- 1p ○ 17 Stel, je onderzoekt de geschiedenis van de sociale wetgeving in Nederland. Je hebt deze bron gevonden en je trekt daaruit de conclusie: 'Vóór 1947 was er nog geen sociale wetgeving'.
- Is deze conclusie **juist** of **niet juist**? Verklaar je antwoord.
- Doe het zo:*
- De conclusie is ... (juist / niet juist), want ... (geef een verklaring).
- 1p ○ 18 Begin jaren tachtig werd er voor het eerst melding gemaakt van de dodelijke ziekte aids. De ziekte wordt onder andere overgebracht door seksuele contacten en heeft inmiddels tot vele dodelijke slachtoffers geleid.
- Wat vind jij: moet de overheid zich **wel** of **niet** bezig houden met de aids-problematiek? Geef jouw mening met één argument.
- Doe het zo:*
- Ik vind dat de overheid zich hiermee ... (wel / niet) moet bezig houden, want ... (geef één argument).
- Gebruik bron 17.*
- 2p ○ 19 De ontwikkeling van steeds minder werkenden per uitkeringsgerechtigde heeft voor werkenden én uitkeringsgerechtigden nadelige gevolgen.
- Geef voor beide groepen een mogelijk nadelig gevolg.
- Doe het zo:*
- mogelijk nadelig gevolg voor werkenden: ...
mogelijk nadelig gevolg voor uitkeringsgerechtigden: ...

- 1p ○ 20 De gezondheidszorg is erg duur geworden. Daarom wil de overheid iets veranderen aan het systeem van ziektekostenverzekeringen. Alleen de meest noodzakelijke voorzieningen worden opgenomen in een standaard ziektekostenverzekering. Voor aanvullende voorzieningen moet een hogere eigen bijdrage betaald worden.
→ Vind jij dat de overheid verder moet gaan met de bovenstaande aanpassingen óf dat de overheid moet zorgen voor één volledige ziektekostenverzekering voor iedereen?
Schrijf één argument op bij jouw standpunt.

Doe het zo:

Ik ben er vóór dat de overheid verder gaat met deze aanpassingen, omdat ... (geef één argument).

of

Ik ben er vóór dat de overheid zorgt voor één volledige ziektekostenverzekering voor iedereen, omdat ... (geef één argument).

DE KOUDE OORLOG

+

NEDERLAND EN DE VERENIGDE STATEN NA DE TWEDE WERELDOORLOG

Gebruik bron 18.

- 2p ○ 21 Hieronder staan enkele beweringen:
- 1 De atoombom speelde een belangrijke rol in de nieuwe machtsverhouding na de Tweede Wereldoorlog.
 - 2 Deze atoombom werd uitgevonden in Groot-Brittannië, want de bom heeft de naam van de minister-president.
 - 3 Een dergelijke bom vernielde alle gebouwen, maar was niet gevaarlijk voor mensen.
 - 4 Het gooien van deze bom op de Sovjetunie betekende het begin van de Koude Oorlog.
 - 5 In 1945 waren alleen de Verenigde Staten er in geslaagd een atoombom te maken.
- Welke **twee** beweringen zijn juist?

Doe het zo:

Bewering ... (vul een nummer in) en bewering ... (vul een nummer in) zijn juist.

- 1p ○ 22 De Verenigde Staten gaven na de Tweede Wereldoorlog met het Marshallplan financiële steun aan het verwoeste West-Europa. Dat deden ze niet alleen uit liefdadigheid en medelijden, maar óók uit eigenbelang.
→ Geef één **politieke** reden waarom de Verenigde Staten Marshallhulp gaven.

- 1p ○ 23 → Geef één reden waarom het geven van Marshallhulp gunstig was voor de **economie** van de Verenigde Staten.

Gebruik bron 19.

- 2p ○ 24 → Bedenk twee onderschriften bij deze foto: één onderschrift dat kenmerkend is voor een Oost-Duitse krant in 1963 en één onderschrift dat kenmerkend is voor een West-Duitse krant uit hetzelfde jaar.

Doe het zo:

Oost-Duits onderschrift: ... (schrijf een onderschrift op)

West-Duits onderschrift: ... (schrijf een onderschrift op)

Gebruik bron 20, 21 en 22.

- 2p ○ **25** → Leg per bron uit wat **volgens de communisten** kenmerkend is voor de Verenigde Staten.
Doe het zo:
bron 20: ... (geef uitleg)
(enz. tot en met bron 22)

- 1p ○ **26** In 1962 ontdekten de Verenigde Staten dat Cuba zich bewapende met raketten uit de Sovjetunie.
→ Waarom was de Sovjetunie bereid om Cuba te helpen?

Gebruik bron 23.

- 1p ● **27** Was de verontwaardiging in de Verenigde Staten over de plaatsing van de raketten op Cuba **volgens de tekenaar** wel of niet terecht?
A niet terecht, want de Verenigde Staten bedreigden de Sovjetunie veel meer
B niet terecht, want de Verenigde Staten werden niet bedreigd
C wel terecht, want de Verenigde Staten vormden geen bedreiging voor de Sovjetunie
D wel terecht, want de Verenigde Staten werden bedreigd

Gebruik bron 24.

- 2p ○ **28** De tekenaar maakt gebruik van beeldelementen om zijn mening over de verhouding tussen Nederland en de Verenigde Staten na de Tweede Wereldoorlog te verduidelijken.
→ Leg uit met behulp van **twee** beeldelementen hoe de tekenaar de relatie tussen Nederland en de Verenigde Staten ziet.

- 2p ○ **29** Na de Tweede Wereldoorlog is er sprake van een geleidelijke 'Amerikanisering' van de Nederlandse samenleving.
→ Geef **twee** verschillende voorbeelden van 'Amerikanisering' van de Nederlandse samenleving.

- 1p ● **30** Welke Nederlandse groepering was in de jaren vijftig sterk anti-Amerikaans?
A de communisten
B de katholieken
C de liberalen
D de protestanten
E de sociaal-democraten

Gebruik bron 25 en 26.

- 1p ○ **31** De opvatting van vele Nederlanders over de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten veranderde tussen het begin van de jaren vijftig en het eind van de jaren zestig.
→ Leg uit welke verandering in opvatting heeft plaatsgevonden.
Doe het zo:
In de jaren vijftig: ... (geef uitleg)
terwijl aan het eind van de jaren zestig: ... (geef uitleg)

Gebruik bron 27.

- 1p ○ **32** → Geef één reden waarom de tekstschrijver zoveel kritiek had op de president van de Verenigde Staten.

Gebruik nogmaals bron 27.

- 1p ● 33 Waarom vonden veel oudere Nederlanders de kritiek op de Verenigde Staten onbegrijpelijk? Omdat het niet fatsoenlijk was om kritiek te geven
- A op een ander kapitalistisch land.
 - B op een groot land als de Verenigde Staten.
 - C op het land van de bevrijders.
 - D zonder andere landen om advies te vragen.

- 1p ● 34 In de jaren tachtig waren er verschillende redenen om eraan te twijfelen of de Sovjetunie nog wel een wereldmacht was.
Welke reden is juist?
- A De blokkade van Berlijn; de Sovjetunie kon niet op tegen de Verenigde Staten.
 - B De Duitse eenwording; de Sovjetunie bemoeide zich hier niet mee.
 - C De oorlog in Afghanistan; de Sovjetunie kon deze oorlog niet winnen.
 - D Perestrojka en glasnost; de Sovjetunie werd hierdoor lid van de Europese Unie.

Gebruik bron 28.

- 1p ● 35 Wat wil de tekenaar duidelijk maken over de economische situatie van de Sovjetunie in de jaren tachtig?
- A Het gaat goed met de economie, omdat er veel geld aan bewapening wordt verdiend.
 - B Het gaat goed met de economie, want er zijn veel wapens aan boord.
 - C Het gaat slecht met de economie, maar door de bewapening zal het snel weer beter gaan.
 - D Het gaat slecht met de economie, omdat er veel geld aan bewapening wordt uitgegeven.

Gebruik bron 29, 30, 31 en 32.

- 2p ○ 36 Enkele bijschriften:
- 1 een bijdrage leveren aan de Duitse eenwording
 - 2 Er moet een einde komen aan het militair ingrijpen door de Verenigde Staten.
 - 3 Marshallhulp als oplossing voor de problemen
 - 4 militaire steun aan landen die tegen de Verenigde Staten zijn
- Welk bijschrift hoort bij welke bron?
Doe het zo:
Bijschrift 1 hoort bij bron ... (vul een bronnummer in).
(enz. tot en met bijschrift 4)

Gebruik nogmaals bron 29, 30, 31 en 32.

- 1p ○ 37 → Zet de bronnen in de juiste tijdvolgorde: van vroeger naar later.
Doe het zo:
eerst bron ... (vul een bronnummer in), dan ..., vervolgens ... en ten slotte ...

- 2p ○ 38 In 1990 kreeg Gorbatsjov de Nobelprijs voor de Vrede uitgereikt. In West-Europa vonden de meeste mensen dat Gorbatsjov deze prijs **wel** verdiende. In de Sovjetunie vonden veel mensen dat hij de prijs **niet** verdiende.
→ Welk argument hadden de mensen in West-Europa en welk argument hadden de mensen in de Sovjetunie?
Doe het zo:
argument in West-Europa: ... (schrijf een argument op)
argument in de Sovjetunie: ... (schrijf een argument op)

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 1p ● 39 Heeft de Duitse eenwording een bijdrage geleverd aan de politieke stabiliteit in Europa in de periode 1990-2000?
- A Ja, want de voormalige Oostbloklanden werden geleidelijk opgenomen in de Europese gemeenschap.
 - B Ja, want Duitsland ging als militair machtigste land in Europa voortaan leiding geven aan de Europese eenheid.
 - C Nee, want door de Duitse eenwording nam de spanning met andere Europese landen, zoals Frankrijk sterk toe.
 - D Nee, want Duitsland had vanwege de eenwording geen aandacht meer voor verdere Europese integratie.
- 2p ○ 40 Hieronder staan twee beweringen over de Europese Unie in de periode tussen 1990 en 2000:
- 1 Het einde van de Koude Oorlog was ... (**gunstig / ongunstig**) ... voor de **economische** ontwikkeling van de Europese Unie.
 - 2 Het einde van de Koude Oorlog was ... (**gunstig / ongunstig**) ... voor de **politieke** ontwikkeling van de Europese Unie.
- Geef bij elke bewering aan of het einde van de Koude Oorlog gunstig of ongunstig was voor de ontwikkeling van de Europese Unie. Verklaar daarna je keuze.
- Doe het zo:*
- bewering 1: gunstig / ongunstig (maak een keuze), omdat ... (geef een verklaring)
- bewering 2: gunstig / ongunstig (maak een keuze), omdat ... (geef een verklaring)